

szürke és téglaszínű kézzel formált kerámiatöredékek kerültek elő.

VÁRI ANITA

41. Battonya, Tompa-puszta, Belák-tanya (KÖH 77267)

(Békés megye) B, Sza

2009. október 17-én helyszíni szemle során Tompa-pusztán a Száraz-ér és a mezőhegyesi határvonal között, egy lefolyástalannak látszó, mintegy 550 m hosszan mélyülő mederszakasz Ny-i, DNy-i partján új régészeti lelőhelyet lokalizáltam, melynek teljes kiterjedése egyelőre bizonytalan. Területén bronzkori és szarmata kori kerámiatöredékeket lehetett gyűjteni.

SZATMÁRI IMRE

42. Battonya határa

(Békés megye) B, Szk, Sza, Á

A MOL Dombegyház-DNy-7 jelű kút termelésbe állításához tervezett kútbekötő gázvezeték nyomvonalán 2009 tavaszán három helyen végeztünk régészeti megelőző feltárást.

Kovácsházi fasor (KÖH 60034): Battonyától ÉNy-ra, a mezőkovácsházi műúttól Ny-ra, a műúttól kb. 500 m-re lévő, É felé, a Hármashatár irányába húzódó fasortól K-re mintegy 300 m hosszan, kb. 130 m szélességben terül el a lelőhely, amely a tőle D-re, DK-re lévő, lefolyástalannak látszó mélyedésre támaszkodik. A tervezett vezeték nyomvonala 170 m hosszúságban érintette a régészeti lelőhelyet. A gázvezeték nyomvonalán 1025 m²-en kutattunk, 19 késő szarmata településobjektumot tártunk fel. Többségük különböző méretű, kerek alakú gödör. Egy boltíves kemence részletét is feltártuk. Az objektumokból többnyire szürke, korongolt edénytöredékek, többek között hombár, meredek falú tál, különböző méretű korsó és fazék darabjai kerültek elő, viszont néhány gödörben római festett, díszített korsótöredékeket is találtunk. Az egyik gödörből bronzhuzaldarabok kerültek elő, amelyek egy karkötő részei lehetnek.

Tompa-puszta VIII. (KÖH 28948): A lelőhely a Száraz-ér Ny-i partján, egy szinte négyszög alakú teraszos kiemelkedésen található, kiterjedése kb. 250×200 m. A tervezett vezeték nyomvonala hozzávetőlegesen 260 m hosszan keresztezte a lelőhelyet. A gázvezeték nyomvonalán 3127 m²-en kutattunk, 3 bronzkori, 57 szarmata, 7 Árpád-kori településobjektumot, ill. 6 szkíta sírt és egy Árpád-kori csontvázat találtunk. Ez utóbbi egy korábbi szarmata gödörből került elő, valószínűleg beledobták. A településobjektumok között 3 Árpád-kori sütőfelületet sikerült feltárnunk, ebből kettőnek az alja kerámiatöredékekkel volt kirakva. Az Árpád-kori kerámia többsége korongolt fekete, vagy téglaszínű, vonalkötegekkel díszített darabok voltak, ill. fenékbélyeggel ellátott töredékeket is találtunk. A további objektumokból, amelyek árkok és változatos formájú és méretű gödrök voltak,

nagyobb részt szarmata, korongolt téglaszínű és szürke kerámiatöredékek kerültek elő. A bronzkori gödrökben bütykökkel díszített kerámiát találtunk.

A szkíta sírok között kettő D-É, kettő DNy-ÉK, egy Ny-K tájolású volt, ill. a leggazdagabb temetkezésben pontosan nem lehetett megállapítani a tájolást, mivel teljesen feldúlták. A sírok többségébe 1-2 edényt helyeztek, főként a nyújtott vagy felhúzott lábbal oldalt fekvő helyzetű halott válla mellé. Az egyik szarmata gödörben karcsontok kerültek elő egy bronz karkötővel. A leggazdagabb sírban 1 felhúzott fülű bögrét, 1 fekete palack formájú edényt, 1 behúzott peremű tálát, 1 őrlőkövet, 1 bordázott agyaggyöngyöt, borostyán- és üveggyöngyöket, ill. egy poncolt díszítésű aranylemezt találtunk. Ennek a sírnak a közelében lévő másik sírból, amelyben a csontváz erőteljesen zsugorított helyzetben feküdt, Kaori-csiga gyöngyök kerültek elő díszített orsó-gombbal. Ezek a sírok a feltárt területet két részre osztó egykori folyómedertől Ny-ra helyezkedtek el.

Az Árpád-kori csontváz ÉNy-DK tájolású, és egy szarmata gödörből került elő. A váz mellett egy 11. századi Szent László korabeli ezüst obolust találtunk.

MEDGYESI PÁL

43. Bácsborsód határa

(Bács-Kiskun megye) U, B, Sza, Á

2009 őszén az Alsó-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság megbízásából szisztematikus terepbejárás keretében felmértük a tervezett „Bácsborsódi II. számú tározó” területét, és annak kb. 3 km²-nyi közvetlen környezetét. Bácsborsód az észak-bácskai löszplató és a Duna-Tisza közti homokhátság találkozásánál fekszik Bajától DK-i irányban. A tározó a Kígyós-ér árterületén létesül. Az elvégzett terepbejárás során 13 új régészeti lelőhelyet („Víz-tározó II. 1-13.”) és több régészeti érdekű területet regisztráltunk.

Az alacsony fekvésű, valószínűleg az ártéri gazdálkodás előnyeit kihasználó területen két őskori, valószínűleg kora neolitikus településnyom volt (KÖH 73919, 73929). Egy általánosan a bronzkorba sorolható (73913) és egy késő bronzkori urnamezős (73933) településrészt regisztráltunk. Pontosabban nem meghatározható őskori lelőhely 1 volt (73925).

Bácsborsód környéke kiemelt szerephez jutott a szarmaták idején, a késő római korban, hiszen jelentős kereskedelmi út (Dunaszekcső (Lugio)-Szeged irány) haladt át ezen a területen, és ennek köszönhetően a közelben sorra kerülnek elő gazdag temetőrészletek, melyek közül a madarasi temető régészeti feltárása a legjelentősebb. Intenzív szarmata jelenlét sejthető 5 bácsborsódi lelőhelyen (73917, 73921, 73929, 73933, 73935). A temetkezési halmoknak tűnő határozott kiemelkedések (73927, 73937) esetében csak további kutatások, geoarcheológiai fúrások igazolhatják mesterséges voltukat és rokonításukat pl. a Vaskútról ismertekkel.